

WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej. (tekst jednolity Dz.U. z 2013r. poz. 182) gmina, powiat i samorząd województwa posiadają obowiązek przygotowania oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.

Zasoby, o których mowa obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe oraz nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Ocena obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy.

Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę zasobów pomocy społecznej. Ocena ta wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny.

W zakresie przygotowywania oceny zasobów pomocy społecznej zostało wprowadzone jednolite narzędzie, które gromadzi wyniki przeprowadzonej analizy zasobów pomocy społecznej przy uwzględnieniu lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej z wykorzystaniem danych statystycznych gromadzonych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej SAC oraz innych danych informatycznych dostępnych w zasobach administracyjnych.

Narzędzie to uwzględnia:

- dane o sytuacji demograficznej i społecznej,
- dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej,
- dane o zasobach pomocy społecznej,
- wskaźniki oceny.

Ocena zasobów pomocy społecznej zastępuje od 2012r. dotychczas przygotowywany przez jednostki samorządu terytorialnego bilans potrzeb pomocy społecznej, który był podstawą planowania budżetu w okresie kiedy zadania pomocy społecznej były w większości zadaniami zleconymi.

Obecnie ocena zasobów pomocy społecznej jest narzędziem stanowiącym podstawę planowania budżetu samorządów na następne lata oraz ma posłużyć określeniu kierunków i działań jak również jest zbiorem informacji do tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Ocena zasobów pomocy społecznej w gminie Biała

Jednostką powołaną do realizacji zadań pomocy społecznej na terenie miasta i gminy Biała jest Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ośrodek realizuje również zadania wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych, ustawy z dnia 07 września 2007r.

o pomocy osobom uprawnionych do alimentów, ustawy z dnia 07 września 1991r. o systemie oświaty w zakresie wypłaty stypendiów szkolnych, ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy z dnia 09 czerwca 2011r. o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy z dnia 29 grudnia 2005r. o ustanowieniu Programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz innych aktów prawnych mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin.

Dane o sytuacji demograficznej i społecznej.

Z analizy danych o zasobach gminy Biała dotyczących sytuacji demograficznej i społecznej wynika, że na terenie gminy liczba mieszkańców w 2012r. wynosiła 11000 mieszkańców.

Dane za lata 2011 – 2012 wskazują, że liczba mieszkańców gminy utrzymuje się na zbliżonym poziomie, natomiast znacznie wzrasta liczba osób bezrobotnych, a w szczególności długotrwale bezrobotnych.

Liczba mieszkań w zasobie gminy ulega zmniejszeniu z uwagi na to, że mieszkańcy nabywają mieszkania na własność. Zwiększyła się liczba mieszkań socjalnych, jednakże na mieszkania socjalne oczekuje 12 osób.

Na terenie gminy Biała nie ma żłobków, jednakże w 2013 r. planowane jest utworzenie placówki. Funkcjonuje 12 przedszkoli, w tym przedszkole w Białej z 5 zamiejscowymi oddziałami, w Łączniku z 3 zamiejscowymi oddziałami, niepubliczne przedszkole w Grabinie oraz prywatne przedszkole w Kolnowicach.

W gminie funkcjonuje 7 szkół podstawowych, 2 gimnazja, 11 świetlic oraz 2 biblioteki. Prognozuje się otwarcie 2 dodatkowych świetlic.

W okresie ostatnich trzech lat wzrosła liczba osób bezrobotnych, znacznie wzrosła też liczba osób długotrwale bezrobotnych. Głównym powodem bezrobocia jest brak pracy, ale również brak etosu pracy legalnej oraz brak kwalifikacji adekwatnych do aktualnych potrzeb rynku pracy. Ponadto niedostrzeganie przez bezrobotnych pozafinansowych korzyści legalnej pracy na rzecz pracy dorywczej podejmowanej często za granicą.

W związku z powyższym działania na rzecz zmniejszenia bezrobocia powinny zmierzać do większej aktywizacji bezrobotnych przez PUP poprzez delegowanie na szkolenie zawodowe celem przekwalifikowania zgodnego z zapotrzebowaniem rynku pracy oraz bardziej skuteczne rozeznanie rynku pracy i proponowanie ofert pracy.

Dane o korzystających z pomocy społecznej

Głównym powodem ubiegania się o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo, długotrwale bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Jak wynika z danych liczba osób korzystających z pomocy społecznej jak i liczba świadczeń utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej nie ulegają większym zmianom, zmniejszyła się jednak liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń.

Z analizy danych wynika, że zwiększa się liczba osób wymagających stałej opieki i pielęgnacji z uwagi na wiek i zły stan zdrowia, a tym samym zwiększa się liczba osób kwalifikujących się do umieszczenia w domu pomocy społecznej, bądź przyznania pomocy w formie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.

Wzrastają wydatki gminy dotyczące odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, co spowodowane jest m.in. wzrostem średniomiesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS oraz wzrostem liczby osób. Mieszkaniec domu ponosi odpłatność w wysokości 70% własnego dochodu. Niskie dochody osób umieszczanych w domu pomocy społecznej i brak osób zobowiązanych do alimentacji powodują, że koszty w wysokości różnicy pomiędzy kosztem utrzymania a wysokością odpłatności mieszkańca w większości ponosi gmina. W 2012 roku średniomiesięczny koszt gminy wynosił 21.571zł. Odpłatność dotyczyła 16 osób w tym 3 rodziny dokonywały zwrotu odpłatności.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat zwiększyła się liczba osób niepełnosprawnych ubiegających się o pomoc w formie zasiłku stałego oraz osób otrzymujących dodatki mieszkaniowe.

Jak wynika ze wskaźników zawartych w narzędziu oceny liczba osób korzystających z pomocy w stosunku do liczby pracowników socjalnych utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Na zbliżonym poziomie utrzymuje się też liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu: ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności opiekuńczo – wychowawczej, alkoholizmu, długotrwałej i ciężkiej choroby.

Wzrasta liczba osób wymagających pomocy w formie usług opiekuńczych w przedziale wiekowym od 70 roku życia.

Wzrasta również liczba osób ubiegających się o pomoc w formie zasiłków stałych. Wzrasta koszt pomocy dla osób korzystających z zasiłków celowych.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat wzrostowi uległ koszt świadczeń zasiłku stałego i okresowego z powodu zmiany wysokości kryterium dochodowego i kwot świadczeń pomocy społecznej oraz wzrostu liczby świadczeń. Zasiłek stały jest świadczeniem dotowanym przez budżet państwa. Zasiłek okresowy wypłacany jest jedynie w wysokości dotowanej przez budżet państwa. Zmniejsza się natomiast wysokość wypłacanych świadczeń w formie zasiłku celowego z uwagi na ograniczone środki gminy.

W zakresie zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych obserwuje się tendencję spadkową osób korzystających z tego rodzaju świadczeń, natomiast znacznie wzrosła liczba osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne z powodu konieczności sprawowania opieki nad osobą

niepełnosprawną oraz osób, dla których opłaca się również składkę na ubezpieczenie zdrowotne.

Wyplata jednorazowego dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz świadczeń alimentacyjnych utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Wybrane usługi pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie udzielanych świadczeń niepieniężnych udziela pomocy w formie pracy socjalnej osobom i rodzinom bez względu na korzystanie lub nie ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Prognozuje się tendencje wzrostowe w zapotrzebowaniu na świadczenie pracy socjalnej.

Instytucje pomocy społecznej

Na terenie gminy Biała poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Białej funkcjonuje podlegający pod powiat Dom Pomocy Społecznej w Grabinie dla osób przewlekle i somatycznie chorych. Placówka posiada 50 miejsc i w dużym stopniu zaspakaja między innymi potrzeby gminy w tym zakresie.

Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym jest zadaniem powiatu, gmina natomiast może prowadzić domy o zasięgu lokalnym. W przypadku naszej gminy niezasadnym byłoby prowadzenie domu pomocy społecznej. Brak jest innych instytucji pomocy społecznej, jednakże w razie potrzeby istnieje dostęp do placówek prowadzonych poza gminą. W gminie funkcjonuje Punkt Konsultacyjny z którego korzystają osoby i rodziny osób uzależnionych.

Zwiększenie zasobu pomocy społecznej

Na terenie gminy Biała brak było nakładów na zwiększenie zasobu instytucjonalnego pomocy społecznej z powodu braku potrzeb w tym zakresie.

Kadra Ośrodków Pomocy społecznej

W Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych jest 14 osób:

- Kierownik Ośrodka (1 etat)
- księgowa (1 etat)
- 5 pracowników socjalnych (4 starszych pracowników socjalnych, 1 specjalista pracy socjalnej - 5 etatów),
- 2 pracowników realizujących zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego (2 etaty),

- 3 opiekunki świadczące usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania chorego (3 etaty),
- robotnik gospodarczy (1 etat),
- inspektor ds. kadr (1/5 etatu).

W Ośrodku istnieje prawidłowe zatrudnienie 1 pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Jednakże występuje niewspółmierne zatrudnienie kadry w stosunku do realizowanych zadań, które wykraczają poza zasięg zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

Ze względu na zwiększoną liczbę coraz to nowych zadań oraz niestabilne przepisy prawa zwiększa się zapotrzebowanie na szkolenia dla całej kadry pomocy społecznej. Wykształcenie pracowników jest odpowiednie do wymogów ustawowych. Pracownicy socjalni podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe poprzez szkolenia oraz podejmowanie nauki na studiach podyplomowych.

W ostatnich latach wskaźnik wykształcenia pracowników socjalnych wzrósł.

Koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej.

Wzrost kosztów utrzymania Ośrodka Pomocy Społecznej w Białej w roku prognozowanym 2013 w stosunku do 2012 roku wynika z planowanej w 2013r. podwyżki płac, wypłaty przysługujących zgodnie z przepisami nagród jubileuszowych oraz wzrastających pozostałych kosztów, które zostały naliczone zgodnie z obowiązującymi wskaźnikami budżetowymi.

Środki finansowe na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej

W ramach finansowania zadań własnych w obszarze pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich 3 lat największy wzrost obserwuje się w wydatkach gminy w zakresie odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej.

W zakresie przyznawania zasiłków i pomocy w naturze zwiększa się zapotrzebowanie na środki finansowe z uwagi na zwiększenie podstawowych kosztów utrzymania podopiecznych, którzy w zakresie własnych możliwości nie są w stanie ich zaspokoić.

Zwiększa się też zapotrzebowanie na świadczenia usług opiekuńczych i tym samym zwiększa się poziom wydatków w tym zakresie.

Zwiększa się też poziom wydatków w zakresie wypłaty ryczałtów i dodatków mieszkaniowych.

W zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wkład własny gminy pozostaje na tym samym poziomie.

W stosunku do roku 2011 wzrasta wysokość środków przeznaczonych na prace społecznie - użyteczne.

W ramach zadań zleconych notuje się nieznaczny spadek nakładów finansowych na wypłatę świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych. Natomiast wzrasta koszt świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych oraz składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne z uwagi na zmiany obowiązujących przepisów w zakresie wysokości świadczeń.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej we własnym zakresie realizuje wyznaczone zadania pomocy społecznej, w tym zaspakaja potrzeby świadczenia usług opiekuńczych wykorzystując własne zasoby kadrowe.

Jednakże na terenie gminy Biała działa organizacja pozarządowa Stacja Opieki „Caritas”, której zlecane są zadania w obszarze pomocy społecznej w zakresie realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych. Zadania te dotyczą pielęgnacji w środowisku domowym osób chorych, niepełnosprawnych, samotnych i starszych oraz ambulatoryjnej i domowej terapii i rehabilitacji. Ośrodek Pomocy Społecznej ściśle współpracuje ze Stacją Opieki „Caritas” w szczególności poprzez wymianę informacji o stanie i potrzebach chorych, którzy często są podopiecznymi tutaj. Ośrodka przez co możliwe jest uzupełnianie działań na ich rzecz.

WNIOSKI KOŃCOWE

1. Zwiększa się corocznie zakres zadań przekazywanych do realizacji przez Ośrodek Pomocy Społecznej, a wykraczających poza zadania pomocy społecznej bez pokrycia finansowego i kadrowego. Dalsze przekazywanie zadań zagraża priorytetowi realizacji zadań pomocy społecznej, do których realizacji Ośrodek został powołany.
2. Zwiększa się liczba zadań realizowanych przez gminy bez pokrycia finansowego ze strony budżetu państwa.
3. W związku z niestabilnymi przepisami prawa zwiększa się zapotrzebowanie na szkolenia pracowników i związane z tym koszty.
4. Brak na terenie gminy poradnictwa specjalistycznego rodzi zapotrzebowanie na korzystanie z pracy socjalnej świadczonej przez pracowników socjalnych.
5. Zwiększa się liczba długotrwale bezrobotnych, przy czym brak możliwości zatrudnienia rodzi zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej.
6. W związku ze starzejącym się społeczeństwem wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz kierowanie do domów pomocy społecznej.
7. Zwiększa się koszt wydatków gminy związany z ustawową odpłatnością za pobyt w DPS mieszkańców gminy nieposiadających rodziny. Spowodowane jest to rosnącą liczbą osób wymagających umieszczenia w DPS oraz corocznym wzrostem kosztu utrzymania mieszkańca w DPS – brak wystarczających środków na pokrycie potrzeb.
8. Zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych kwalifikujących się do zasiłku stałego.
9. Zwiększa się liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne z powodu konieczności sprawowania opieki nad osobą ze znacznym stopniem niepełnosprawności.
10. W związku z brakiem możliwości zatrudnienia osób mających trudności ze znalezieniem się na rynku pracy istnieje potrzeba organizowania dla nich prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie – użytecznych na terenie gminy.

Opracowanie:

1. Kierownik OPS Biała - mgr Lila Krawczyk
2. Specjalista pracy socjalnej – mgr Maria Wieszolek
3. Starszy pracownik socjalny – mgr Urszula Mucha